

Østre Toten kommune

Tett nok ved og langt nok unna

Planprogram

Kommuneplanens arealdel 2027-2039 for Østre Toten kommune
Vedtatt av Formannskapet 10.06.2026 i sak 066/26

Arkivsak: 23/3263

Innhold

1.	INNLEDNING	4
1.1	Bakgrunn og formål med revisjonen	4
1.2	Kommuneplanens arealdel	4
1.2.1	Gjeldene kommuneplan	5
1.2.2	Erfaringer med gjeldende kommuneplan	5
1.3	Planprogrammets funksjon	5
2.	AVGRENSNING AV PLANARBEIDET – HVA VI SKAL ENDRE	6
2.1	Avsette nye områder for ny boligbebyggelse sentralt på Kapp	6
2.2	Avsette nye arealer for spredt boligbebyggelse (LNF-spredt)	6
2.3	Avsette nye arealer for næring/industri	6
2.4	Tilrettelegge for ny energiproduksjon	6
2.5	Avsette areal for nytt felles skytteranlegg	7
2.6	Areal til skole/barnehage på Skreia og Lena	7
2.7	Avsette areal for etablering/utvidelse av idrettsanlegg	7
2.8	Avsette areal for utvidelse av Labo	7
2.9	Endre byggeområder fra et formål til et annet	7
2.10	Endre flere bygde eiendommer til LNF-spredt	7
2.11	Tilbakeføre byggeområder til LNF	8
2.12	Gjennomgå bestemmelsene for ulike byggeformål	8
3.	ORGANISERING AV PLANPROSESSEN	9
3.1	Overordnet organisering	9
3.2	Politisk styring	9
4.	MEDVIRKNING	10
4.1	Intern medvirkning	10
4.2	Politisk medvirkning	10
4.3	Ekstern medvirkning	10
5.	FRAMDRIFTSPLAN	12
6.	FØRINGER FOR PLANARBEIDET	13
6.1	Kommunale føringer	13
6.1.1	Planstrategi 2024-2027 for Østre Toten kommune	13
6.1.2	Kommuneplanens samfunnsdel	13
6.1.3	Jordvernstrategi for Østre Toten kommune 2024-2035	14
6.1.4	Næringsstrategi for Østre Toten kommune 2024-2035	15
6.1.5	Oppvekst 2040, del I og del II	15
6.1.6	Ny velferd 2040	15
6.1.7	Kulturminneplan	16
6.1.8	Andre kommunale føringer	16
6.2	Internasjonale føringer - FNs bærekraftsmål	16

6.3	Nasjonale føringer	16
6.3.1	Nasjonal forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027	16
6.3.2	Rikspolitiske retningslinjer for å ivareta barn og unges interesser i planleggingen	17
6.3.3	Statlige planretningslinjer for klima og energi	17
6.3.4	Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet	17
6.3.5	Andre relevante føringer	17
6.4	Regionale føringer	18
7.	KUNNSKAPSGRUNNLAG OG BEHOV FOR UTREDNINGER	19
7.1	Næring og sysselsetting	19
7.1.1	Status	19
7.1.2	Utredningsbehov:	19
7.2	Befolkningsutvikling og boligbehovet	19
7.2.1	Status	19
7.2.2	Utredningsbehov:	19
7.3	Hytter	20
7.3.1	Status	20
7.3.2	Utredningsbehov:	20
7.4	Energi – produksjon og forbruk	20
7.4.1	Status	20
7.4.2	Utredningsbehov	20
7.5	Arealbruk og arealbruksregnskap	21
7.5.1	Status	21
7.5.2	Utredningsbehov	21
7.6	Klimagassutslipp	21
7.7	Naturverdier	21
7.8	Friluftsliv	22
7.9	Kulturminner og kulturlandskap	22
8.	KONSEKVENsutREDNING OG ROS-ANALYSE	23
8.1	Konsekvensutredning	23
8.2	Risiko- og sårbarhet (ROS-analyse)	23

1. Innledning

Kommunen skal ha en samlet kommuneplan som omfatter samfunnsdel med handlingsdel og arealdel. Handlingsdelen skal vise hvordan kommuneplanen skal følges opp. I Østre Toten kommune er handlingsdelen samkjørt med økonomiplanen (budsjett og handlingsprogram), jf. plan- og bygningslovens § 11-1 fjerde ledd. Kommuneplanen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål og interesser, og bør omfatte alle viktige mål og oppgaver i kommunen. Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt i 2023, kommunedelplan for Lena i 2021, mens kommuneplanens arealdel ble vedtatt i 2019. Handlingsdelen blir revidert årlig, koordinert med budsjettprosessen. Det er kommuneplanens arealdel som skal endres. Kommunedelplan for Lena skal innlemmes i arealdelen.

1.1 Bakgrunn og formål med revisjonen

Formålet med revisjonen er å legge til rette for en arealbruk som:

- følger opp målsettingene i kommuneplanens samfunnsdel
- ivaretar kommunens behov for nye byggeområder
- legger til rette for produksjon av fornybar energi (sol- og vindkraft)
- legger vekt på hensyn til dyrka mark, naturverdier og klima (utslipp og tilpasning)

Denne revisjonen omfatter:

- tilrettelegge for ny boligbebyggelse sentralt på Kapp
- avsette områder for ny spredt boligbebyggelse (LNF-spredt)
- avsette områder eller gi retningslinjer for produksjon av fornybar energi
- avsette områder for næring/industri
- avsette areal for idrettsanlegg (nytt felles skytteranlegg og enduroanlegg på Krabyskogen)
- avsette areal for utvidelse av Labo (kommunens sykehjem)
- endre arealformål på områder (eksempelvis fra byggeområde for bolig til kombinertformål bolig/tjenesteyting)
- gjennomgang av bebygde hytte-, bolig- og næringsseiendommer i landbruks-, natur- og friluftsområder (LNF) med sikte på å overføre flere eiendommer til LNF-spredt
- tilbakeføre avsatte byggeområder til landbruks-, natur- og friluftsområder (planvask)

Revisjonen skal sikre at arealdelen følger opp kommuneplanens samfunnsdel samt andre føringer og rammebetingelser som er endret etter at dagens arealplan ble vedtatt.

1.2 Kommuneplanens arealdel

Kommuneplanens arealdel er et juridisk bindende dokument, med kart og bestemmelser som setter rammer for framtidig arealbruk i kommunen. Sammen med samfunnsdelen er kommuneplanens arealdel kommunens overordnede, helhetlige styringsverktøy.

Kommuneplanens arealdel skal sikre en planmessig og forsvarlig arealutnyttelse, og setter rammer for reguleringsplaner og byggesaker.

Plan- og bygningsloven (PBL) § 11-5 stiller krav om en felles arealplan for hele kommunen som viser sammenhengen mellom fremtidig samfunnsutvikling og arealbruk. Kommuneplanens arealdel består av følgende dokumenter:

- plankart
- planbestemmelser

- planbeskrivelse
- konsekvensutredning
- risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS-analyse)

Arealdelen skal gi forutsigbarhet for tiltakshavere, berørte grunneiere og naboer, i tillegg til andre interessenter.

1.2.1 Gjeldene kommuneplan

Gjeldende arealdel består av kommunedelplan for Lena, vedtatt av kommunestyret 24.02.2021 i sak 006/21 og kommuneplanens arealdel, vedtatt av kommunestyret 19.06.2019 i sak 049/19.

Kommuneplanens arealdel har gjennomgått tre endringer etter vedtaket:

- harmonisering med kommunedelplan for Lena, vedtatt 06.12.2023 i sak 126/23
- tilbakeføring av byggeområder for næring til landbruks-, natur- og friluftsområder på Bilitt, vedtatt som en mindre endring av formannskapet 18.09.2024 i sak 088/24.
- tilbakeføring av byggeområde for bolig til LNF i Totenvika, vedtatt som en mindre endring av formannskapet 17.09.2025 i sak 100/25

1.2.2 Erfaringer med gjeldende kommuneplan

Gjeldende kommuneplan benyttes aktivt i kommunal saksbehandling. Planen er fleksibel og gir:

- stort handlingsrom for videreutvikling av bebygde bolig- og hytteeiendommer
- retningslinjer for dispensasjoner som har gitt ny spredt boligbebyggelse i hele kommunen
- tilstrekkelige arealer for utbygging av nye boliger i de fleste deler av kommunen

Utfordringer med dagens plan:

- liten tilgang på større næringsarealer
- for mange bebygde fritids- og boligeiendommer i LNF, noe som gjør at små tiltak krever dispensasjon (kostnader for eiere/tar opp saksbehandlingskapasitet i kommunen)
- for lite arealer til boligbygging for barnefamilier på Kapp
- arealformål som ikke stemmer med faktisk bruk
- mangler en strategi for bruk av arealer til energiproduksjon
- mangler helhetlige rammer for klimatilpasning/overvannshåndtering
- mangler en helhetlig strategi for bevaring av naturmangfold
- mangler en tydelig strategi for å redusere utslipp av klimagasser
- samsvarer ikke med kommunens vedtatte jordvernstrategi

1.3 Planprogrammets funksjon

Plan- og bygningsloven § 4-1 stiller krav til utarbeidelse av et planprogram ved kommuneplaner som kan ha vesentlig virkning for miljø og samfunn. Planprogrammet setter rammer og premisser for planprosessen. Det skal med andre ord gi en forenklet beskrivelse av den planlagte planprosessen og hva som skal endres i kommuneplanens arealdel.

Planprogrammet inneholder:

- beskrivelse av problemstillinger/sentrale temaer for endringen
- organisering av planarbeidet og beskrivelse av medvirkning
- framdriftsplan
- føringer for planarbeidet
- kunnskapsgrunnlag og behovet for utredninger

2. Avgrensning av planarbeidet – hva vi skal endre

En revisjon/ending av kommuneplanens arealdel kan være altomfattende eller begrenset til enkelttemaer kommunen ser behov for å endre. Denne revisjonen er begrenset til følgende temaer:

1. tilrettelegge for ny boligbebyggelse sentralt på Kapp
2. avsette områder for ny spredt boligbebyggelse (LNF-spredt)
3. avsette områder for næring/industri ved utvidelser av etablerte områder, der det er kapasitet på kommunale vann- og avløpsanlegg
4. avsette områder eller gi retningslinjer for produksjon av fornybar energi
5. avsette areal for nytt felles skytteranlegg
6. avsette tilstrekkelige arealer til skole og barnehage på Lena og Skreia
7. avsette areal for etablering/utvidelse av idrettsanlegg
8. avsette areal for utvidelse av Labo (kommunens sykehjem)
9. endre byggeområder fra et formål til et annet for at dagens arealbruk skal samsvare bedre med reell og hensiktsmessig bruk av arealene
10. gjennomgang av bebygde hytte-, bolig- og næringseiendommer i landbruks-, natur- og friluftsområder (LNF) med sikte på å overføre flere eiendommer til LNF-spredt
11. tilbakeføre avsatte byggeområder til landbruks-, natur- og friluftsområder (planvask)
12. gjennomgå bestemmelsene for ulike byggeformål

2.1 Avsette nye områder for ny boligbebyggelse sentralt på Kapp

I gjeldende kommuneplan er det få tilgjengelige tomter for eneboliger og tomannsboliger på Kapp. Selv om det er et godt bruktboligmarked der, er det flere som ønsker å etablere seg i en ny bolig. Mangel på eneboligtomter kan hindre familier i å etablere seg i området. Dette er hovedårsaken til at vi nå ønsker å avsette nye byggeområder på Kapp.

2.2 Avsette nye arealer for spredt boligbebyggelse (LNF-spredt)

Kommunen ønsker å sette av områder for ny spredt boligbebyggelse (LNF-spredt) i form av fortetting inntil og i etablerte boligområder/grender. Etablering av nye eneboliger i de mindre grendene og på bygda har siden vedtak av kommuneplanens arealdel i 2019 skjedd i form av dispensasjoner. En spredt boligbygging i form av dispensasjoner gir dårlig oversikt over mulighetene for de som ønsker å etablere seg i kommunen.

2.3 Avsette nye arealer for næring/industri

Kommunen har få større næringsarealer tilgjengelig for nye etablerere. Vi ønsker å vurdere behovet for nye næringsarealer gjennom utvidelse i tilknytning til allerede regulerte næringsområder.

I gjeldende kommuneplan har vi flere bebygde og ubebygde arealer som er avsatt til næring. I noen områder mangler det blant annet brannvannforsyning og kommunalt avløp. Vi skal gjennomgå disse arealene og vurdere hvilke som skal videreføres.

2.4 Tilrettelegge for ny energiproduksjon

Det er et stort behov for mer elektrisitet for å omstille samfunnet fra å være avhengig av fossile energikilder som gass, olje og kull til fornybare energikilder. Østre Toten kommune ser behovet for å tilrettelegge for ny sol- og vindkraft. Kommunen vurderer å enten avsette arealer til energi-produksjon eller gi retningslinjer for lokalisering av sol- og vindkraft.

2.5 Avsette areal for nytt felles skytteranlegg

Skyttesporten i Østre Toten kommune drives i dag på gamle anlegg som ikke tilfredsstillers dagens krav til miljø, tilgjengelighet og sikkerhet. Aktiviteten er til stor ulempe for naboer. 18. juni 2025, i sak 092/25, gjorde kommunestyret vedtak om å gå videre med planene for et nytt felles skytteranlegg. Det er nå hensiktsmessig å ta inn dette som et tema i revisjon av kommuneplanens arealdel. Arbeidet med regulering av området og endring av kommuneplanens arealdel vil kunne pågå som parallelle prosesser.

2.6 Areal til skole/barnehage på Skreia og Lena

Strukturendringene i skolesektoren gir behov for nye arealer til skole- og barnehage sentralt på Skreia og Lena.

2.7 Avsette areal for etablering/utvidelse av idrettsanlegg

Anlegg som skal vurderes er utvidelse av endurobane for motorsykler ved motorsportanlegget på Krabyskogen og modellflyplass.

Kommunen har tidligere gitt dispensasjon fra LNF-formålet i kommuneplanens arealdel for å etablere endurobane inntil dagens anlegg på Krabyskogen. Statsforvalteren opphevet vedtaket fordi det var i strid med motorferdselloven.

Kommunen har tidligere hatt et anlegg for modellfly sør for Koreavegen i Kolbu. Grunneier har sagt opp avtalen og kommunen skal vurdere å sette av et nytt areal til formålet.

2.8 Avsette areal for utvidelse av Labo

Kommunen har utfordringer med en aldrende befolkning. Etter beregninger i strateginotatet Ny velferd 2040 anslås behovet for nye sykehjemsplasser til opp mot 200, under forutsetning av en videreføring av dagens praksis. I dag har kommunen 110 sykehjemsplasser. Ulike løsninger for bofellesskap må sees opp mot hvilke behov som skal dekkes ved en utvidelse av Labo.

2.9 Endre byggeområder fra et formål til et annet

I kommuneplanens arealdel har vi områder som ikke er avsatt til korrekt formål, sett i forhold til dagens bruk. Disse vil bli gjennomgått og vurdert om det skal gjøres endringer. Vi skal også legge til rette for ny bruk av kommunale eiendommer som ikke lenger er i bruk til det opprinnelige formålet, og kommunale eiendommer som kan bli tatt ut av bruk i tiden fremover (eksempelvis barneskoler).

2.10 Endre flere bebygde eiendommer til LNF-spredd

Vi har for mange bebygde eiendommer i LNF som ikke er landbrukseiendommer. Alle tiltak på disse eiendommene er avhengig av dispensasjon fra LNF-formålet. En behandling av dispensasjoner tar opp saksbehandlingsskapitet i kommunen og gir økte kostnader for eier/tiltakshaver. Dette omfatter både bebygde boligeiendommer, fritidseiendommer og næringseiendommer.

Boligeiendommer

Alle bebygde boligeiendommer innenfor det nasjonalt verneverdige kulturlandskapet Balke-Lillo ligger i dag i LNF. Dette er uhensiktsmessig for flere av eiendommene som i liten grad ligger eksponert i landskapet. Vi har flere bebygde boligeiendommer som består av flere grunneiendommer, hvor eiendommen med bolighus ligger som LNF-spredd mens garasjen ligger på eiendom i LNF. Dette er feil som skal rettes.

Fritidseiendommer

Vi har for mange bebygde fritidseiendommer som ligger innenfor LNF, og hvor alle tiltak er avhengig av en dispensasjon. Disse skal gjennomgås med mål om å endre flere eiendommer fra LNF til LNF-spredd.

Vi har ingen tydelige rammer for seterområdene i gjeldende plan, og skal foreta en gjennomgang for å tilrettelegge bedre for bruk og vedlikehold av seterbygg. Her er det aktuelt enten å endre arealformål til LNF-spredd eller bruke hensynsoner for å gi retningslinjer for behandling av dispensasjoner, herunder atkomstveger og felles parkeringsplasser.

Næringseiendommer

Vi har enkelte bebygde næringseiendommer som i dag ligger innenfor LNF. Vi skal gjennomgå disse for å vurdere endring til arealformål som åpner for næringsutvikling.

2.11 Tilbakeføre byggeområder til LNF

Vi har byggeområder som har ligget inne i gjeldende kommuneplan i lang tid, uten at noen har vist interesse for å bygge innenfor områdene. Enkelte områder ligger på dyrka og dyrkbar mark, mens andre er i skogsområder. Å bruke dyrka mark til utbygging gir både utslipp av klimagasser og kan bidra til å redusere produksjon av matvarer. Nedbygging av dyrkbar mark er også en ulempe for framtidig matproduksjon og selvforsyning. Å ta i bruk skog til byggeområder gir store direkte utslipp av klimagasser, og gir redusert karbonopptak på sikt. Skog er både store karbonlagre, samtidig som skog tar opp CO₂ fra luft. Områdene skal gjennomgås for å vurdere om enkelte skal tilbakeføres til LNF (planvask).

2.12 Gjennomgå bestemmelsene for ulike byggeformål

Gjennom planarbeidet vil kommunen gjennomgå og oppdatere bestemmelsen for ulike byggeområder i planen. Dette vil også omfatte arealer som er avsatt til LNF der spredd bebyggelse er tillatt.

3. Organisering av planprosessen

Planen utarbeides i all hovedsak i egen regi, med utarbeidelse av plankart, planbestemmelser, planbeskrivelse, ROS-analyse og konsekvensutredning. Til fagutredninger vil det bli benyttet eksterne konsulenter. Det vil også være aktuelt med ekstern bistand i deler av medvirkningsarbeidet.

3.1 Overordnet organisering

- Prosjekteier: Kommunalsjef samfunn og strategi
- Prosjektleder: Leder av tjenesteområde strategi og utvikling
- Styringsgruppe: Formannskapet

Planen vil bli utarbeidet av kommunens arealplanleggere med støtte fra klima- og miljørådgiver, næringsrådgiver og boligutvikler.

3.2 Politisk styring

Det er kommunestyret som har det overordnede ansvaret for kommuneplanens arealdel, og som skal vedta planen. Kommunestyret vedtok oppstart av arbeidet 19. mars 2025 i sak 033/25.

Kommunestyret har utpekt formannskapet som styringsgruppe for planarbeidet. Formannskapet har gjennomført tre arbeidsverksteder for å identifisere hvilke deler av planen det er behov for å endre. Dette danner grunnlaget for forslag til planprogram. Kort oppsummert har formannskapet ansvar for:

- utarbeidelse av forslag til planprogram
- høring og fastsettelse av planprogram
- utarbeidelse av planforslag
- høring av planforslag

4. Medvirkning

I planarbeidet vil det bli lagt stor vekt både på medvirkning internt i kommunen, politisk og eksternt mot befolkning, organisasjoner og næringsliv. Planarbeid skal følge [plan- og bygningsloven kapittel 5](#). Der barn og unges interesser kan bli berørt, skal kommunen ta et særskilt ansvar for å sikre aktiv medvirkning.

I tillegg vurderes det åpne møter med de gruppene endringene berører i størst grad, for eksempel utbyggere og eiere av landbrukseiendommer.

4.1 Intern medvirkning

Internt i kommuneorganisasjonen er det viktig å gjennomføre medvirkningen i de enkelte kommunalområdene.

Forberedelse til planarbeidet:

1. møte med ledergrupper pr kommunalområde
2. utpeke ressurser fra hvert kommunalområde som kan delta inn i arbeidet/arbeidsgrupper
3. innspillsrunde pr tjenesteområde

Utarbeidelse av planen:

1. møte med ledergrupper pr kommunalområde
2. innspillsrunde pr tjenesteområde

4.2 Politisk medvirkning

I tillegg til behandling i formannskapet bør det gjennomføres egne partipolitiske workshops og workshops i de øvrige politiske utvalgene i kommunen. Administrasjonen stiller seg positiv til å delta på dette.

4.3 Ekstern medvirkning

Vi ønsker et godt og åpent arbeid med arealplanen, der ulike grupper blir hørt og får komme med innspill om sine behov og interesser. Det vil bli brukt ulike metoder for medvirkning, som eksempelvis:

- allmøter/åpne møter (f.eks. per fjerding Kapp – Skreia – Lena – Kolbu)
- digitale spørreundersøkelser knyttet opp mot enkelte temaer i planen
- BygdeLab skal benyttes som et møtepunkt for samhandling med innbyggerne
- offentlige høringer

Viktige grupper for medvirkning er:

- regionalt planforum i Innlandet
- eldrerådet, ungdomsrådet og NEFU (råd for personer med funksjonsnedsettelse)
- Østre Toten næringsforum
- Kapp Næringshage
- næringslivet generelt
- boligutviklere
- gårdeierforeninger
- handelstandsforeninger

- Østre Toten Bondelag, Kolbu Bondelag, Østre Toten Bonde- og småbrukarlag
- Østre Toten Skogeierlag og bygdeallmenningene
- organisasjoner innen klima, miljø og naturvern
- frivillige lag og foreninger
- skolene
- innbyggere

Informasjonskanaler og gjensidig dialog

For å komme i kontakt med interessegrupper, organisasjoner og innbyggere er det viktig å informere om innhold og hvordan den enkelte kan komme i kontakt med kommunen for å medvirke.

Medvirkning vil skje i forbindelse med varsel om oppstart og høring av planprogram, under planarbeidet og ved høring av planforslaget. Under planprosessen og i forbindelse med høringer, vil det være mulig for grupper som ønsker å invitere kommunen til informasjon rundt og om planen å ta kontakt. Informasjon om mulighet for medvirkning vil bli delt gjennom media, kommunens hjemmeside og facebook.

5. Framdriftsplan

Målsettingen er at ny plan blir vedtatt i løpet av 2027, med følgende overordnede milepeler:

- vedtak av planprogrammet innen februar 2026
- høring av planforslag innen juni 2027
- vedtak av plan i desember 2027 (september 2028 dersom det blir behov for 2. gangs høring)

Planprosess ved behov for en høring												
Planprosess ved behov for to høringer												
	aug. 2025	okt. 2025	nov. des. 2025	jan. juni 2026	juni 2026 - juni. 2027	aug. 2027	okt. 2027	okt. 2027 feb. 2028	mars mai 2028	juni. 2028	aug. 2028	nov. 2028
Forberedende fase												
Vedtak av forslag til planprogram												
Høring av planprogram, varsle oppstart, medvirkning												
Merknadsbehandling og vedtak av planprogram												
Utarbeidelse av plandokumenter, medvirkning												
Formannskapet sender planen på høring												
1. gangs høring, medvirkning												
Bearbeidelse av høring og vedtak i kommunestyret												
Utarbeidelse av oppdaterte plandokumenter												
Formannskapet sender planen på høring												
2. gangs høring												
Bearbeidelse av høring og vedtak i kommunestyret												

Figur 1 Planprosess med milepeler

6. Føringer for planarbeidet

Dette kapittelet gir en oversikt over de mest sentrale føringene for planvedlikeholdet.

Planarbeidet vil utføres i henhold til plan- og bygningsloven med tilhørende forskrifter. Loven stiller krav til at nasjonale og regionale føringer skal legges til grunn for kommunal planlegging. Arealplanen skal derfor utarbeides på en slik måte at kommunale, regionale og nasjonale føringer blir ivaretatt. Det vil si at kommuneplanens arealdel skal søke å løse både nasjonale, regionale og lokale utfordringer.

6.1 Kommunale føringer

6.1.1 Planstrategi 2024-2027 for Østre Toten kommune

Etter planstrategien skal kommuneplanens arealdel revideres innenfor valgperioden. Kommuneplanens arealdel og kommunedelplan for Lena skal sammenføres.

Planstrategien finner du her: [Planstrategi 2024-2027 for Østre Toten kommune](#)

6.1.2 Kommuneplanens samfunnsdel

Målsettinger

Kommuneplanens arealdel er et virkemiddel for å følge opp hovedmålene i Kommuneplanens samfunnsdel:

- *Østre Toten skal være en attraktiv og god bokommune med inkluderende, trygge og bærekraftige lokalsamfunn og god infrastruktur.*
- *Barn og unge i Østre Toten skal ha en trygg og god oppvekst, med gode rammer for læring og utvikling og et bredt aktivitets- og fritidstilbud.*
- *Østre Toten-samfunnet skal sikre god helse og fremme livskvalitet for alle innbyggere, uansett alder.*
- *Østre Toten kommune skal ha engasjerte innbyggere og en sterk og selvstendig frivillig sektor som bidrar til gode og aktive nærmiljøer for alle aldersgrupper*
- *Østre Toten skal ha et kompetent og innovativt næringsliv basert på lokale og regionale fordeler, som også evner å utnytte de muligheter som det grønne skiftet innebærer.*
- *Østre Toten skal bli et klimarobust lavutslippssamfunn der hensynet til klima og miljø veier tungt i alle kommunale beslutninger, og der det er naturlig for alle i kommunesamfunnet å velge miljøvennlig.*
- *Østre Toten kommune skal være en attraktiv arbeidsgiver og ha en fleksibel organisasjon med rett kompetanse til å løse de oppgavene kommunen til enhver tid har.*
- *God kommunikasjon skal være en integrert og naturlig del av all planlegging og alle aktiviteter i kommuneorganisasjonen.*

Arealstrategi

Kommuneplanens samfunnsdel har en strategi for hvordan kommunens arealer skal brukes (arealstrategi): «For å nå målene i samfunnsdelen og knytte arealstrategien opp mot satsingsområdene i samfunnsdelen, vil Østre Toten kommune legge følgende prioriteringer til grunn:

1. *Hovedtyngden av boligveksten bør skje i eller nær den definerte tettstedsstrukturen. Utbygging skal styrke eksisterende utbyggingsstruktur og underbygge teknisk og sosial*

infrastruktur. Det skal også legges til rette for at boliger kan bygges utenom tettstedene når vann-/avløpsstruktur, jordvern hensyn og trafikksikkerhet er ivaretatt.

2. De definerte tettstedene Lena, Skreia og Kapp skal være flerfunksjonelle, med varierte handels-, tjeneste- og aktivitetstilbud. Fortetting i tettstedene skal ikke skje på bekostning av kvalitet.
3. Tettstedene skal utvikles med attraktive felles uterom og grøntarealer, møteplasser som er tilrettelagt for aktivitet, og tilgang til turstier og nærmiljøanlegg.
4. Tettstedene og øvrige lokalsamfunn skal videreutvikles ut fra sine kvaliteter og sin identitet, og som gode nærmiljøer.
5. Ved planlegging av nye byggeområder skal området attraktivitet vektlegges, herunder kvaliteter som sol- og utsiktsforhold, servicefunksjoner og friluftslivsmuligheter.
6. Kommunen skal til enhver tid sikre å ha tilstrekkelig med utbyggingsområder til boligformål som bygger opp under føringene i punkt 2 og prinsippene for bærekraftig bolig-, areal- og transportplanlegging.
7. Det skal sikres et variert boligtilbud som møter befolkningens behov i dag og i fremtiden. Dette innebærer å sikre tilstrekkelig med arealer for bebyggelse av eneboliger, rekkehus og leiligheter som gir et variert boligtilbud til mennesker i alle aldre og med forskjellige boligpreferanser.
8. Utnytte de mulighetene som ligger i korte reiseavstander mellom og til og fra tettstedene i kommunen.
9. Sentrumsnære friluftsområder skal sikres og videreutvikles.
10. Attraktive arealer for næringsutvikling skal sikres og videreutvikles.
11. Verne om landbruksressursene og viktige kulturlandskap, herunder det nasjonalt verdifulle kulturlandskapet Balke-Lillo. Videreutvikle disse verdiene til attraksjon, turisme og rekreasjon.
12. Kulturmiljøer med kulturminner skal ivaretas slik at de fortsatt kan gi grunnlag for opplevelser, identitet og et styrket næringsliv.
13. Vassdrag og vassdragsnære områder skal bevares og videreutvikles for natur-, landbruks- og rekreasjonsformål.
14. Klimautfordringene skal hensyntas i all arealbruk.
15. Samfunnssikkerhet, herunder konsekvenser av klimaendringer, skal hensyntas i all arealforvaltning.
16. Sikre allmenn ferdsel. Spesielt skal allmenn ferdsel prioriteres og legges til rette for langs hele Mjøsas strandlinje.
17. Arbeide strategisk for videre utbygging av regionalt viktig infrastruktur, som fylkesveg 33.
18. Bruke mulighetene i plan- og bygningsloven for prioriteringer og forenklinger.»

Kommuneplanens samfunnsdel kan du lese her: [Kommuneplanens samfunnsdel 2023-2035 for Østre Toten kommune med arealstrategi](#)

6.1.3 Jordvernstrategi for Østre Toten kommune 2024-2035

Formålet med jordvernstrategien er å gi økt kunnskap om jordbruksarealene i kommunen, økt oppmerksomhet rundt jordvern, og å bidra til at dyrka og dyrkbar mark i størst mulig grad blir bevart. Jordvernstrategien har en nullvisjon for nedbygging av dyrka mark. Hovedmålet i planen er at kommunen skal begrense nedbygging av dyrka og dyrkbar mark vesentlig. Følgende delmål berører kommuneplanprosessen direkte:

1. «Dyrka og dyrkbar jord skal som hovedregel ikke omdisponeres verken gjennom kommuneplan, reguleringsplan eller enkeltvedtak (dispensasjon). Årlig omdisponering av dyrka jord skal være maksimum 5 dekar.
2. Østre Toten skal være en arealnøytral kommune.
3. I kommende kommuneplanprosesser skal alle områder som er avsatt til byggeområder eller LNF spredt bebyggelse, som ikke er utbygd, vurderes tilbakeført til LNF.
4. Ny utbygging skal som hovedregel skje gjennom fortetting, transformasjon og mer effektiv bruk av arealer innenfor allerede etablert senterstruktur.»

Aktuelle tiltak for å oppnå arealnøytralitet er fortetting innenfor allerede bebygde områder, gjenbruk av bygg og byggeområder, planvask (tilbakeføre byggeområder til LNF) og naturrestaurering.

Jordvernstrategien kan du lese her: [Jordvernstrategi for Østre Toten kommune 2024-2035](#)

6.1.4 Næringsstrategi for Østre Toten kommune 2024-2035

Østre Toten har vedtatt en egen næringsstrategi med mål om å være en næringsvennlig kommune. Blant annet gjennom disse punktene:

- Forenkling av planprosesser og raskere behandling av søknader
- Aktiv tilrettelegging for landbruksbasert næring, teknologi og grønn industri

Næringsstrategien kan du lese her: [Næringsstrategi - En næringsvennlig kommune med et bærekraftig næringsliv i vekst](#)

6.1.5 Oppvekst 2040, del I og del II

Oppvekst 2040 del I handler om barn og unges oppvekstvilkår. Attraktive oppvekstmiljøer er utpekt som ett av fire prioriterte innsatsområder i dette strategidokumentet:

«Vi skal i enda større grad trekke barn og ungdom aktivt inn i arbeidet for å bedre oppvekstmiljøet. Vi skal respektere og fremme barnets rett til fullt ut å delta i kulturelle og kunstneriske liv, og oppmuntre tilgangen til egnede og like muligheter for kulturelle, kunstneriske, rekreasjons- og fritidsaktiviteter. Deltagelsen er uavhengig av fysiske, sosiale og økonomiske rammebetingelser.

Innbyggere i kommunen skal oppleve at barna har en trygg skolevei og et tilfredsstillende kollektivtilbud. Boligplanleggingen skal sikre et mangfold blant beboerne. Det skal opprettes naturlige møteplasser for møter på tvers av generasjoner og for uorganiserte aktiviteter for barn og unge i kommunen.»

Oppvekst 2040 del II handler om skole- og barnehagestruktur. Her er det foretatt en gjennomgang av alle barnehager og skoler i kommunen, og gitt en anbefaling om nye strukturer. Det er spesielt innenfor skole at det er anbefalt å gjøre større endringer. Kommunen er i gang med gjennomføring av planen, og det er gjort vedtak om sammenslåing av kommunens to ungdomsskoler og bygging av ny ungdomsskole på Lena. Framover vil endringer i barneskolestrukturen være et tema.

Oppvekst 2040 finner du her: [Oppvekst 2040](#)

6.1.6 Ny velferd 2040

Boligpolitikk er ett av seks fokusområder i Ny velferd 2040, og er oppsummert som følger:

*«Boligpolitikk – livet leves best hjemme
Botilbud, boformer, uteområder og infrastruktur skal legge til rette for at flest mulig skal kunne klare seg selv, leve godt og oppleve tilhørighet og meningsfulle dager. Kommunens boligpolitikk og*

sektorens løsninger for boligutvikling skal fremme fellesskap og deltakelse og legge til rette for at folk kan bo hjemme lengst mulig.»

Strategien retter seg blant annet mot aldersvennlige lokalsamfunn hvor både yngre og eldre kan leve gode liv sammen, og hvor planlegging, samfunnsutvikling, boligpolitikk, lokalt kulturliv og transport er viktige elementer. Kommuneplanens arealdel er et virkemiddel for å oppnå dette.

Ny velferd 2040 finner du her: [Ny velferd 2040](#)

6.1.7 Kulturminneplan

Målet for planen:

«Målet for planen er å gi ansatte i kommunen, politikere, grunneiere og andre interesserte økt kompetanse i forhold til kulturminner og bevaring.

Det er ønskelig at dokumentet skal fungere som et aktuelt arbeidsverktøy og kunnskapsgrunnlag i forhold til kommunal saksbehandling og planarbeid. Dette gjelder både forvaltning, verdiskaping, identitet/tilhørighet og formidling. Planen skal gi en oversikt som gjør planlegging, prioriteringer og beslutninger enklere.

Et av de viktigste målene med planen er å gi kunnskap og mot til å ivareta kulturminner som ikke er automatisk fredet. Kulturminner kan lett gå tapt på grunn av manglende kunnskap. Det er lettere å beskytte den lokale kulturarven hvis man kan henviser til et politisk vedtatt dokument. Forhåpentligvis kan planen bidra til samarbeid og felles forståelse i forhold til arbeidet med kommunens kulturarv.»

Planen har flere tiltak med forslag til endringer i kommuneplanens arealdel.

Du kan lese kulturminneplanen her: [Kulturminneplan - Østre Toten kommune](#)

6.1.8 Andre kommunale føringer

- [Handlingsprogram og økonomiplan 2025-2028 med årsbudsjett 2025](#)
- [Kulturstrategi 2018-2021](#)
- [Boligsosial handlingsplan 2009-2013](#)
- [Strategisk plan for vassdragsforvaltning, vedtatt 04.04.2013](#)
- [Handlingsplan – Opprydding i private avløpsanlegg 2018-2030](#)
- [Landbruksmelding for Østre Toten, 2013](#)
- [Trafikksikkerhetsplan 2013](#)
- [Strategisk plan for vassdragsforvaltning 2013](#)
- Hovedplan vann og avløp 2013
- [Klima- og energiplan for Østre Toten 2009-2020](#)

6.2 Internasjonale føringer - FNs bærekraftsmål

[FNs 17 bærekraftsmål](#) er den globale handlingsplanen for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Norge har sluttet seg til disse målene, som også skal være retningsgivende i kommunal samfunns- og arealplanlegging. Bærekraftsmålene ligger til grunn for kommuneplanens samfunnsdel, og vil også være førende for arbeidet med revidert arealplan.

6.3 Nasjonale føringer

6.3.1 Nasjonal forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027

I [de nasjonale forventningene](#) legger regjeringen vekt på fem satsingsområder:

- samordning og samarbeid i planleggingen
- trygge og inkluderende lokalsamfunn
- velferd og bærekraftig verdiskaping
- klima, natur og miljø for framtida
- samfunnssikkerhet og beredskap

6.3.2 Rikspolitiske retningslinjer for å ivareta barn og unges interesser i planleggingen

Formålet med [retningslinjene](#) er å:

- synliggjøre og styrke barn og unges interesser i all planlegging
- gi kommunene bedre grunnlag for å integrere og ivareta barn og unges interesser i sin løpende planlegging
- gi et grunnlag for å vurdere saker der barn og unges interesser kommer i konflikt med andre hensyn/interesser

6.3.3 Statlige planretningslinjer for klima og energi

Formålet med [retningslinjene](#) er å sikre at klima og energi vektlegges i planlegging etter plan- og bygningsloven og øvrig myndighetsutøvelse og virksomhet i staten, kommunene og fylkeskommunene. Klima omfatter både reduksjon av klimagassutslipp, karbonopptak og -lagring og tilpasning til forventede klimaendringer.

6.3.4 Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet

Formålet med [retningslinjene](#) er å sikre en samordnet og bærekraftig bolig-, areal- og transportplanlegging og bidra til mer effektive planprosesser. Planleggingen skal bidra til å utvikle bærekraftige byer og lokalsamfunn, legge til rette for verdiskaping og næringsutvikling, og fremme helse, miljø og livskvalitet. Planleggingen skal samtidig bidra til reduserte klimagassutslipp, et klimatilpasset samfunn og ivaretagelse av kulturmiljø og naturmangfold, samt redusere tapet av dyrka mark, natur-, villrein- og friluftsområder og karbonrike arealer.

6.3.5 Andre relevante føringer

- [NOU 2023:3 Mer av alt raskere, Energikommisjonens rapport](#)
- [Retningslinjer for behandling av støy i arealplanlegging \(T-1442\)](#)
- [Retningslinjer for behandling av luftkvalitet i arealplanleggingen \(T-1520\)](#)
- [Veiledning til FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne \(CRPD\) | Bufdir](#)
- [Flaum- og skredfare i arealplanar, rev. 22.05.2014, NVE](#)
- [Rettleiar for handtering av overvatn i arealplanar, NVE Veileder 4/2022](#)
- [Samfunnssikkerhet i arealplanleggingen av april 2017, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap](#)
- [Nasjonal jordvernstrategi, oppdatert 2023](#)
- [Helhetlig tiltaksplan for en ren og rik Oslofjord med et aktivt friluftsliv](#)
- [Nasjonal gåstrategi og nasjonal sykkelstrategi](#)
- [Handlingsplan for infrastruktur for alternative drivstoff i transport](#)
- [Planlegging av grønnstruktur i byer og tettsteder, M100-2014](#)
- [Rundskriv H-5/18 Samfunnssikkerhet i planlegging og byggesaksbehandling](#)
- [Nasjonal strategi for den sosiale boligpolitikken \(2021-2024\)](#)
- [Nasjonal strategi for ein grøn, sirkulær økonomi \(2021\)](#)
- [Universell utforming i planlegging \(veileder 2021\)](#)

- [Veiledning til FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne \(CRPD\)](#)

Sentrale stortingsmeldinger:

- [St.meld. nr. 35 \(2024-2025\) – Norges arbeid med bærekraftsmålene](#)
- [St.meld. nr. 28 \(2024-2025\) – Tro på framtida – uansett bakgrunn \(Oppvekstmeldinga\)](#)
- [St.meld. nr. 25 \(2024-2025\) – Klimamelding 2035 – på vei mot lavutslippssamfunnet](#)
- [St.meld. nr. 16 \(2024-2025\) – Industrien – konkurransekraft for en ny tid](#)
- [St.meld. nr. 9 \(2024-2025\) – Totalberedskapsmeldingen](#)
- [St.meld. nr. 35 \(2023-2024\) – Bærekraftig bruk og bevaring av natur](#)
- [St.meld. nr. 27 \(2023-2024\) – Tryggare framtid – førebudd på flaum og skred](#)
- [St.meld. nr. 14 \(2023–2024\) – Nasjonal transportplan 2025–2036](#)
- [St.meld. nr. 13 \(2023-2024\) – Bustadmeldinga](#)
- [St.meld. nr. 28 \(2022-2023\) – Gode bysamfunn med små skilnader](#)
- [St.meld. nr. 27 \(2022-2023\) – Eit godt liv i heile Noreg – distriktspolitikk for framtida](#)
- [St.meld. nr. 26 \(2022-2023\) – Klima i endring – sammen for et klimarobust samfunn](#)
- [St.meld. nr. 24 \(2022-2023\) – Fellesskap og meistring – Bu trygt heime](#)
- [St.meld. nr. 15 \(2022-2023\) – Folkehelsemeldinga](#)
- [St.meld. nr. 40 \(2020-2021\) – Mål med mening – Norges handlingsplan for å nå bærekraftsmålene innen 2030](#)
- [St.meld. nr. 32 \(2020-2021\) – Ingen utenfor – En helhetlig politikk for å inkludere flere i arbeids- og samfunnsliv](#)
- [St.meld. nr. 28 \(2019-2020\) – Vindkraft på land – Endringer i konsesjonsbehandlingen](#)
- [St.meld. nr. 16 \(2019-2020\) – Nye mål i kulturmiljøpolitikken](#)
- [St.meld. nr. 18 \(2015-2016\) – Friluftsliv – Natur som kilde til helse og livskvalitet](#)
- [Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag \(10.11.1994\) – gjelder Hurdalsvassdraget](#)

6.4 Regionale føringer

- [Innlandsstrategien 2024-2028](#)
- [Det grønne Innlandet – regional plan for klima, energi og miljø \(2023\)](#)
- [Regional plan for det inkluderende Innlandet \(2023\)](#)
- [Saman om eit tryggare fylke – regional plan for samfunnstryggleik 2023-2035](#)
- [Kulturstrategi for Innlandet fylkeskommune 2022-2026\(31\)](#)
- [Mobilitetsstrategien for Innlandet 2021-2030](#)
- [Handlingsplan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv 2024-2028](#)
- [Det gode liv ved Mjøsa, med retningslinjer for planlegging i strandsona, datert 01.07.08.](#)
- [Regional plan for verdiskaping i Oppland 2018-2030](#)
- [Felles areal- og transportstrategi for Mjøsbyen \(2020\)](#)
- [Regional vannforvaltningsplan for Innlandet og Viken 2022-2027](#)

7. Kunnskapsgrunnlag og behov for utredninger

Mer informasjon om kommunens situasjon finner du i kunnskapsgrunnlaget som følger vedlagt.

7.1 Næring og sysselsetting

7.1.1 Status

Ved utgangen av 2024 var det 7 359 yrkesaktive innbyggere (sysselsatte) i Østre Toten kommune. Nesten halvparten (48,7 %) jobbet i Østre Toten. 1 av 4 (24,5 %) pendlet til Gjøvik, og nesten 3 av 20 (13,8 %) til Vestre Toten. Litt forenklet jobber ca. 1 av 3 i offentlig forvaltning, og 2 av 3 i privat næringsliv.

Landbruket i Østre Toten står for en total verdiskapning på 712 millioner kroner, fordelt på ca. 416 millioner i jordbruksproduksjon, 212 i jordbruksbasert industri, 61 millioner i skogbruksnæring og 23 millioner i landbruksbaserte tilleggsnæringer. I tillegg er det anslått at hver femte stilling i jordbruket utløser én stilling i relaterte næringer som transport, bygg/anlegg og lignende.

Det er tre større næringsområder i Østre Toten kommune. Kapphøgda næringspark (Tema eiendom AS), Bilitt næringspark og Krabyskogen næringsområde. De to sistnevnte er eid av Østre Toten kommune. Krabyskogen næringsområde og Bilitt næringspark nærmer seg fullt utbygd, mens Kapphøgda ikke er utbygd. De tre næringsområdene ble tatt inn i kommuneplanens arealdel i 2008.

Det er flere mindre næringsområder som ikke har reguleringsplan. Av disse mangler flere tilstrekkelig brannvannforsyning.

7.1.2 Utredningsbehov:

Kommunen ønsker å legge til rette for økt næringsutvikling med nye industriområder. Her vil det være behov for utredninger som naturkartlegging, utslipp av klimagasser, kapasitet i el-nettet og vann- og avløpsnettet.

7.2 Befolkningsutvikling og boligbehovet

7.2.1 Status

Fra 2010 til 2024 har Østre Toten kommune samlet hatt et fødselsunderskudd, nettoinnvandring og nettoutflytting. I perioden 2007 til 2019 hadde vi en befolkningsøkning, mens vi etter 2019 har hatt en nedgang. Endringene er i hovedsak knyttet til arbeidsinnvandring og bosetting av flyktninger.

Fra 2010 til 2025 har det blitt bygd 172 boenheter i boligblokker, 174 eneboliger, 136 boenheter i tomannboliger, og 195 boenheter i andre typer boliger (rekkehus, kjedehus, andre småhus).

I gjeldende kommuneplan er det god tilgang til områder for boligbygging som ennå ikke er bygd ut. Etter et grovt anslag er det arealer for utbygging av ca. 800 nye boliger.

Østre Toten kommune er inne i en utvikling med en økning av antall eldre og samtidig færre i arbeidsfør alder. I tillegg har vi utfordringer med et økende antall unge som faller utenfor arbeidsmarkedet. Dette gjør at behovet for ulike typer boliger og boformer er i endring.

7.2.2 Utredningsbehov:

For å kunne legge til rette for nye boliger har kommunen behov for mer kunnskap om hvor og hvordan ulike aldersgrupper og familier ønsker å bo. Det er også viktig å få kunnskap om hvilke hindringer de opplever for å oppnå en god bosituasjon. Det vil i tillegg være behov for utredninger som naturkartlegging, utslipp av klimagasser, kapasitet i el-nettet og vann- og avløpsnettet.

7.3 Hytter

7.3.1 Status

Fra 2000 til 2010 ble det bygd 239 hytter i kommunen, mens det i perioden 2010 til 2025 ble bygd 133 hytter. Etter 1996 har hyttebyggingen skjedd innenfor regulerte hytteområder. Tidligere var det kun bruksberettigede i allmenningene som fikk sette opp hytter. Flere av dagens hytter har tidligere vært brukt som setre. Tidligere var de fleste hytteeierne bosatt i Østre Toten kommune. Nå bor flertallet av hytteeierne i andre kommuner.

I gjeldende kommuneplan er det avsatt arealer for til sammen 200 nye hytter.

7.3.2 Utredningsbehov:

Planprogrammet legger ikke til rette for å avsette større arealer for ny hytteutbygging. Det er derfor ingen spesielle utredningsbehov utover konsekvensutredning og ROS-analyse.

7.4 Energi – produksjon og forbruk

7.4.1 Status

Innlandet fylke har kraftoverskudd på årsbasis, men underskudd på kraft vinterstid. Gjøvikregionen har kraftunderskudd på årsbasis.

Statnetts overføringsnett har begrenset kapasitet både når det gjelder tilknytning til forbruk og tilknytning til produksjon av ny energi. Det er i dag ikke tilstrekkelig kapasitet i strømmettet til å etablere kraftkrevende industri i Østre Toten kommune. THEMA Consulting Group har utarbeidet en oversikt over samfunnsøkonomiske virkninger av overføringsnettet i innlandet: [Rapport om samfunnsøkonomiske virkninger av overføringsnett i Innlandet - Innlandet fylkeskommune](#)

Innlandet fylkeskommune har gjort vedtak om å utarbeide:

- regional plan for nettinfrastrukturen for energi i Innlandet
- regionale føringer for vind og solkraft

Kommunene har fått ansvar for:

- vindkraft – kommunen skal vedta arealbruken i en områdereguleringsplan før NVE kan behandle konsesjonssøknaden
- solkraft – små anlegg – kommunen skal behandle søknader om anlegg med installert effekt mindre enn 10 MW (fra 1. juli 2025) etter plan- og bygningsloven
- solkraft – store anlegg – NVE behandler konsesjonssøknaden, kommunen gjør vedtak om dispensasjon fra byggeforbudet i landbruks-, natur- og friluftsområder

7.4.2 Utredningsbehov

Utredningsbehovet vil være avhengig av om kommunen ønsker å avsette arealer til ny kraftproduksjon, eller om kommuneplanen skal begrenses til å gi retningslinjer for lokalisering av ny kraftproduksjon. Dersom kommuneplanen skal legge til rette for produksjon gjennom retningslinjer vil utredningsbehovet være av mer overordnet karakter, som blant annet oversikt over vind- og solressurser, kapasitet i strømmettet, bebyggelse og naturverdier. Dersom det skal avsettes arealer for kraftproduksjon vil det være behov for utredninger som naturkartlegging, utslipp av klimagasser, kapasitet i el-nettet.

7.5 Arealbruk og arealbruksregnskap

7.5.1 Status

[Kommunens jordvernstrategi](#), vedtatt i 2023, utdyper problemstillingene knyttet til dyrka og dyrkbar mark som en svært begrenset ressurs, og konsekvensene nydyrking har for klima og natur samt matberedskap.

Østre Toten kommune har rundt 2 500 dekar i planreserve. Planreserve er arealer som er avsatt til utbygging av hytter, boliger, næring og lignende, men som ikke er utbygd. Av dette arealet er ca. 520 dekar dyrka mark, 22 dekar myr, og 73 dekar ligger i aktsomhetssone for flom. 1 686 dekar er skog, hvorav om lag halvparten har høy bonitet, ca 330 dekar er dyrkbar.

7.5.2 Utredningsbehov

Utredningsbehovet vil være avhengig av type byggeformål, arealverdiene med hensyn til naturverdier, utslipp av klimagasser og betydning for produksjon av mat veid opp mot kommunens behov for byggeområdene.

7.6 Klimagassutslipp

Kommuneplanens arealdel har potensielt stor påvirkning på direkte klimagassutslipp, det vil si klimagassutslipp som skjer innenfor kommunens grenser. Arealbruksendringer er den største enkeltkilden til klimagassutslipp, fordi de frigjør lagret karbon fra jorda og fra biomasse (skog og annen vegetasjon), og bidrar også til å redusere framtidige karbonopptak.

Arealbruken i Østre Toten kommune i perioden 2011-2015 ga et netto opptak av klimagasser på 67,56 tusen tonn CO₂-ekvivalenter. I neste periode 2016-2020 hadde dette sunket til 27,18 tusen tonn. Dette innebærer en nedgang i netto opptak av CO₂-ekvivalenter på 60 prosent. Vi tar forbehold om endringer i tallgrunnlaget i statistikken for de to periodene.

Den negative endringen i netto opptak av klimagasser er imidlertid vesentlig høyere i Østre Toten kommune enn gjennomsnittet for Innlandet og for Norge i samme periode.

Arealdelen har også stor innvirkningen på transportbehovet til innbyggerne. Redusert bilbruk, økt bruk av kollektiv transport og overgang til elbiler er de viktigste faktorene for å redusere utslipp fra mobilitet. Overgang til alternativ drivstoff for tyngre kjøretøy er også en sentral faktor på sikt.

Det har vært en svak vekst i antall kjørte kilometer i kommunen fra 2009 til 2023. En økning i antall elbiler fra 0 til 20 % av bilparken har imidlertid gitt bidratt til at utslippene fra transportsektoren er redusert med 27 prosent. I overkant av 70 prosent av transportutslippene stammer fra kommunens egne innbyggere og virksomheter.

Ladeinfrastrukturen for personbiler i kommune er god, men det finnes i dag ingen infrastruktur for alternative drivstoff for tyngre kjøretøy.

7.7 Naturverdier

41 930 dekar i Østre Toten kommune er vernet etter naturmangfoldloven. Dette er fordelt på 13 verneområder. Dette inkluderer utvidelsen av Sulustaddalen naturreservat med 490 dekar, vernevedtak 24.06.2025.

Landbrukets kulturlandskap i Østre Toten kommune er relativt godt kartlagt av miljøvernmyndighetene etter metodikken Natur i Norge. Det er gjennomført nyere kartlegginger i bygda og innenfor Steinsjøen skytefelt på Totenåsen.

Vannforekomstene (bekker, elver og innsjøer) på Totenåsen er generelt lite påvirket av menneskelig aktivitet. 31 kommunens totalt 77 vannforekomster ligger imidlertid utenfor Totenåsen, i områder som i stor grad er påvirket av menneskelig aktivitet. Av disse er har *ingen* svært god økologisk tilstand, og bare 5 av dem når det nasjonale målet om «god økologisk tilstand». Det er også en økende bekymring for vannkvaliteten i Mjøsa, og Oslofjorden er alvorlig truet av forurensning fra en rekke kilder – herunder jordbruk, avløp og overvann. Hele Østre Toten kommune ligger innenfor nedbørsfeltet til Oslofjorden.

7.8 Friluftsliv

Det er gjennomført en grov kartlegging av friluftslivsverdiene i Østre Toten kommune. Blant turstier er DNT-stien Totenåsstien, turstier langs Mjøsa, Skreiabanen og pilegrimsleden de viktigste. Av andre nærfriluftsområder er Tallodden, Karidalen, Starum, Engeskogen og Hveemsåsen viktige. Totenåsen med sine turområder med utfartspunktene Oksbakken, Torssætra, Rausteinshytta, Hakksvea og Storbrenna er også et viktig friluftsområde for befolkningen.

7.9 Kulturminner og kulturlandskap

Østre Toten har lange historiske røtter. Området har vært bosatt siden steinalderen, med spor etter jordbruk allerede i bronsealderen. I forbindelse med tidligere kommuneplanprosesser er det utarbeidet kulturhistoriske stedsanalyser for de tre største tettstedene i kommunen: Lena, Kapp og Skreia. Kommunen har utarbeidet en kulturminneplan som vil være en viktig del av kunnskapsgrunlaget ved revisjon av kommuneplanens arealdel.

8. Konsekvensutredning og ROS-analyse

8.1 Konsekvensutredning

Plan- og bygningsloven § 4-2 angir at planens virkninger for miljø og samfunn skal utredes hvis de kan få vesentlig virkninger for dette. I henhold til forskrift om konsekvensutredninger (KU-forskriften) § 6 skal arealplanens virkninger for miljø og samfunn utredes hvis revisjon av planen innebærer:

- nye utbyggingsområder og/eller arealer som kommunen ønsker omdisponert
- endringer av utbyggingsområder
- endring av planbestemmelser som kan ha innvirkning på miljø og samfunn
- åpning for spredt bebyggelse i LNF-områder
- båndlegging av områder etter plan- og bygningsloven § 11-8 i påvente av senere utbygging

Flere av disse punktene vil være relevante for denne revisjonen av arealdelen.

Konsekvensutredningene vil ta utgangspunkt i temaer som er angitt i [veileder for konsekvensutredninger](#). Sentrale temaer som skal utredes er:

- forurensning (klimagasser, annet utslipp til luft, forurensning av jord og vann)
- transportbehov, energiforbruk og -løsninger
- kulturminner og kulturmiljø
- naturmangfold
- landskap
- sikring av jordressurser (jordvern)
- mineralressurser
- befolkningens helse og helsens fordeling i befolkninga
- tilgjengelighet til uteområder og gang- og sykkelveinett
- beredskap og ulykkesrisiko
- barn og unges oppvekstvilkår
- der det er relevant skal det gis en beskrivelse av arkitektonisk og estetisk utforming, uttrykk og kvalitet

8.2 Risiko- og sårbarhet (ROS-analyse)

Som en del av planarbeidet skal det også utarbeides en ROS-analyse etter plan- og bygningsloven § 4-3. Denne vil bli gjennomført i tråd med [DSBs veileder Samfunnssikkerhet i kommunens arealplanlegging](#). Det skal utarbeides en ROS-analyse for kommuneplanens arealdel som helhet og for det enkelte byggeområde. ROS-analysen skal vise alle risiko- og sårbarhetsforhold som har betydning for om arealer er egnet til utbyggingsformål, og eventuelle endringer i slike forhold som følge av planlagt utbygging. ROS-analysen vil følge opp kommunens overordnede ROS-analyse, som er under revisjon.

Sentrale temaer er:

- naturhendelser
- samferdsel – ulykker
- brann, ulykker og forurensning
- kritisk infrastruktur og samfunnsfunksjoner